УДК 378.147:811.133

Литвиненко Віктор Юрійович, старший викладач кафедри теорії та практики іноземних мов, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, тел.: (098) 445-54-45, https://orcid.org/0000-0001-6777-165X

ВПЛИВ ВІЙНИ В УКРАЇНІ НА ЯКІСТЬ ВИКЛАДАННЯ Й НАВЧАННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Анотація. У статті досліджено комплексний вплив повномасштабної війни в Україні, що триває з 24 лютого 2022 року, на якість викладання та процес навчання французької мови у закладах вищої освіти України. Аналіз охоплює структурні, організаційні, кадрові, соціально-психологічні та методичні аспекти трансформації освітнього процесу. Визначено, що війна зумовила глибокі зміни у функціонуванні університетів, призвела до вимушеної міграції значної частини студентів і викладачів, руйнування навчальної інфраструктури, скорочення фінансових ресурсів і необхідності термінового переходу до дистанційних та гібридних форматів навчання. У сфері викладання французької мови це проявилося у зниженні інтенсивності мовної практики, втраті живого культурного обміну, зменшенні можливостей комунікації з франкомовним середовищем. Разом із тим, нові умови стимулювали педагогічні інновації: активне використання цифрових ресурсів, платформ для дистанційного навчання, онлайн-курсів і віртуальних мовних спільнот. Показано, що викладачі французької мови виявили високу гнучкість і професійну стійкість, швидко адаптували навчальні програми, створювали власні електронні освітні ресурси, розробляли нові формати взаємодії зі студентами. Окрему увагу приділено психосоціальним викликам, які суттєво впливають на мотивацію та ефективність навчання, а також ролі міжнародних ініціатив (зокрема Campus France, Erasmus+, UNESCO, EU), що підтримують освітні програми й академічну мобільність українських студентів і викладачів.

У статті сформульовано рекомендації щодо збереження та підвищення якості мовної освіти в умовах війни: розвиток гнучких моделей навчання, інвестиції у цифрову компетентність викладачів, створення психологічно безпечного освітнього середовища та розширення міжнародного партнерства. Отримані результати мають практичне значення для модернізації мовної освіти у післявоєнний період і формування стійкої системи підготовки майбутніх фахівців-філологів у кризових умовах.

Ключові слова: вища освіта у період війни, французька мова, викладання іноземних мов, дистанційне навчання, професійний розвиток, міжкультурна компетентність.

Lytvynenko Victor Yuriyovych Senior lecturer, department of theory and practice of foreign languages, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, tel.: (098) 445-54-45, https://orcid.org/0000-0001-6777-165X

THE IMPACT OF THE WAR IN UKRAINE ON THE QUALITY OF TEACHING AND LEARNING OF FRENCH IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF UKRAINE

Abstract. The article examines the complex impact of the full-scale war in Ukraine, which has been ongoing since February 24, 2022, on the quality of teaching and the process of teaching French in higher education institutions of Ukraine. The analysis covers structural, organizational, personnel, socio-psychological and methodological aspects of the transformation of the educational process. It is determined that the war caused profound changes in the functioning of universities, led to the forced migration of a significant part of students and teachers, the destruction of educational infrastructure, a reduction in financial resources and the need for an urgent transition to distance and hybrid learning formats. In the field of teaching French, this was manifested in a decrease in the intensity of language practice, the loss of live cultural exchange, and a decrease in communication opportunities with the French-speaking environment. At the same time, new conditions stimulated pedagogical innovations: the active use of digital resources, platforms for distance learning, online courses and virtual language communities. It is shown that French teachers showed high flexibility and professional resilience, quickly adapted curricula, created their own electronic educational resources, and developed new formats of interaction with students. Special attention is paid to psychosocial challenges that significantly affect the motivation and effectiveness of learning, as well as the role of international initiatives (in particular, Campus France, Erasmus+, UNESCO, EU) that support educational programs and academic mobility of Ukrainian students and teachers.

The article formulates recommendations for preserving and improving the quality of language education in wartime: the development of flexible learning models, investments in the digital competence of teachers, the creation of a psychologically safe educational environment and the expansion of international partnerships. The results obtained have practical significance for the modernization of language education in the post-war period and the formation of a sustainable system of training future philologists in crisis conditions.

Keywords: higher education during wartime, French language, foreign language teaching, distance learning, professional development, intercultural competence.

Постановка проблеми. Повномасштабна військова агресія проти України з лютого 2022 року спричинила безпрецедентні виклики для освітньої системи країни. Вищі навчальні заклади (ЗВО) опинилися перед необхідністю швидкої адаптації до нових реалій: евакуація та переміщення студентів і працівників, руйнування навчальної інфраструктури, тривалі перебої з доступом до ресурсів та перебудова освітніх програм в онлайн-формат. Для мовної освіти, зокрема для програм з французької мови, ці зміни мали як загальні (системні), так і специфічні наслідки, пов’язані з особливостями навчання іноземних мов, де важливі контакти, мовна практика та культурний компонент.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню зазначеної проблеми присвятили свої праці українські науковці: особливості дистанційного навчання розкрили О. Андреєв, О.Борзенко, В. Кухаренко, В. Осадчий, Г. Козлакова, І. Козубовська та ін.; вивчення проблем викладання

іноземної мови, серед яких Е. Бандура, Н. Бориско, А. Грітченко, Е. Дєржавска, Р. Мартинова, С. Ніколаєва, Д. Обідняк, О. Петращук, Л. Пуховська, В. Феофілова та ін.; принципи та підходи до викладання іноземних мов у ЗВО були охарактеризовані у працях Г. Баранова, Н. Гез, В. Гузеєв, О. Кулькіна, Б. Лапідус, І. Підласий, О. Савченко та ін.; вплив інформаційних комп'ютерних технологій (ІКТ) на освітній процес розглядали Ю. Атаманчук, Г. Луценко та ін.

Мета дослідження - систематизувати і проаналізувати вплив війни на якість викладання й вивчення французької мови у ЗВО України та запропонувати практичні рекомендації для відновлення та підвищення якості мовної освіти в умовах тривалої кризи.

Виклад основного матеріалу. Як зазначають О. Г. Мороз, О. С. Падалка, В. І. Юрченко: "Провідною діяльністю студентів вищого навчального закладу є навчально-професійна діяльність. Саме у процесі та завдяки неї досягаються основні цілі підготовки спеціалістів. Вона найбільш інтенсивно впливає на особистісне зростання й професійне становлення студентів, набуття ними професійно важливих знань, умінь, навичок.

На думку дослідників: "Для успішного навчання у ЗВО одного лише сформованого у школі уміння вчитися недостатньо. Важливо, щоб студент не просто умів вчитися самостійно, а й спрямував свою творчу пізнавальну активність на життєве самовизначення й професійне самоствердження.

Пізнавальна мотивація, інтерес до професії та її опанування – один із найважливіших факторів успішного навчання студентів" [1, с.45].

Огляд сучасного стану викладання іноземних мов у закладах вищої освіти України в умовах воєнного конфлікту дозволяє стверджувати, що ця сфера зазнала значних трансформацій та стикнулася з низкою нових викликів.

По-перше, організація освітнього процесу передбачала застосування різних моделей (дистанційне навчання, змішане навчання), що зумовлювалося низкою регіональних факторів, зокрема географічним розташуванням до зони бойових дій, наявністю професорсько-викладацького складу, що залишився на території України, доступністю та якістю цифрової інфраструктури. Через це виникла необхідність в адаптації дидактичних матеріалів та методик навчання до нових реалій.

По-друге, у контексті вивчення іноземних мов набули актуальності теми, пов'язані з війною, міжнародною допомогою, у результаті чого виникла потреба перегляду навчального контенту.

По-третє, посилилась роль психологічної підтримки в освітньому процесі.

Викладачі змушені враховувати емоційний стан студентів як результат травматичного досвіду й відповідно адаптувати свої підходи до навчання [2, с. 84-85].

У сучасній Україні існує чимало викликів, що можуть вплинути на процес вивчення іноземних мов, зокрема французької. Так, доступ до навчальних закладів може бути значно обмеженим, економічна нестабільність робить навчання менш доступним для багатьох людей. Не слід недооцінювати й пригнічений емоційний стан населення, що негативно впливає на мотивацію до навчання, адже саме вона сприяє швидкому прогресу у набутті знань. Вчені виділяють декілька типів мотивації – внутрішня (має стимулюючий вплив на

процес вивчення), та зовнішня (націлена передовсім на кінцевий результат). Вона може мати різні прояви, залежно від обставин, вимог, здібностей особи. Внутрішня мотивація вважається головним фактором у довгостроковому процесі вивчення мов, однак у більшості випадків переважає саме зовнішня мотивація – це необхідність вивчення мов у школах та університетах, затверджена програмою, або ж вимушені політичні та соціальні обставини, наприклад, міграція [3, с. 131-132].

Сучасна система іншомовної підготовки вимагає урахування фахової специфіки під час навчання іноземної мови й спрямованості на реалізацію завдань майбутнього фаху випускників. Володіння іноземною мовою сьогодні визначається важливим чинником формування готовності сучасного фахівця до іншомовного спілкування та складовою його професійної підготовки.

Для ефективного володіння іноземною мовою важливим є вибір методу навчання. В наш час, у процесі викладання іноземних мов використовуються різні концепції навчання, форми, методи та технології, серед яких є як традиційні, так і новітні.

Аналіз практики вищої школи показує, що використання традиційних методик у процесі вивчення іноземної мови у вищих освітніх закладах спрямований, передусім, на створення та відпрацювання умінь читання і розуміння фахової літератури. Крім того, в традиційних умовах навчання студентам надається вже оброблений матеріал, структурований за допомогою операціональних процедур, проведених методистами, авторами підручників, викладачами. Але для якісного оновлення системи професійної підготовки майбутніх фахівців у сучасних соціально-економічних умовах особливого значення набувають інноваційні методи навчання, які спрямовані на підвищення результативності викладацької праці, мають за мету розвиток пізнавальної активності студентів і досягнення максимальної ефективності навчального процесу. Важливо зазначити, що використання як традиційних, так і новітніх методик у процесі вивчення іноземних мов має свої переваги й недоліки, а успішність їх застосування залежить від чітко окреслених цілей та умов навчання [4, с. 323-324].

Використання дистанційних технологій навчання, враховуючи актуальну ситуацію в Україні, є, безперечно, чи не єдиним виходом для реалізації освітньої діяльності переміщеними закладами освіти.

Використання сучасної методики й методів дистанційного викладання іноземних мов у вищій школі дозволяє більш ефективно вирішувати цілий ряд дидактичних і соціокультурних задач на занятті.

Проте, незважаючи на доцільність використання багатьох з них, і студенти, і викладачі вимушені підлаштовуватися під зовнішні умови та чинники, що на жаль, мають негативний вплив на освітній процес в цілому.

Проблеми технічного характеру, нестабільність безпекової ситуації, перебування у різних державах світу призводить до того, що наявні методи навчання потребують переосмислення, постійної адаптації до швидкозмінної ситуації, а подекуди зовсім втрачають свою актуальність.

Наразі успішність навчання здобувачів у першу чергу залежить від готовності та вміння викладача організувати максимально гнучкий процес

навчання та оптимізувати виконання усіх наявних завдань, використовуючи найбільш прийнятні методи та інструменти навчання [5, с. 59].

На нашу думку, інноваційні підходи до навчання іноземної мови з використанням штучного інтелекту роблять навчання більш доступним, ефективним і захоплюючим, відкриваючи нові можливості для розвитку мовленнєвих навичок. Будучи на перетині технології та освіти, інновації з ШІ в галузі вивчення іноземних мов допомагають подолати мовні бар'єри та спілкуватися з усім світом. Використання інструментів ШІ може мати значний позитивний вплив на розвиток мовленнєвих навичок студентів при вивченні іноземної мови.

Використання інструментів ШІ має великий спектр переваг, а саме: персоналізація навчання (може адаптувати навчальний процес до індивідуальних потреб та темпу навчання кожного студента), підвищення мотивації, покращення навичок вимови, розширення словникового запасу за допомогою інтерактивних вправ та ігор, покращення навичок аудіювання тощо.

Незважаючи на свої переваги, інструменти ШІ мають і недоліки, серед яких: відсутність людської взаємодії, вартість, складність використання тощо. Дослідження також показало, що існує широкий спектр інструментів ШІ, які можна використовувати для розвитку мовленнєвих навичок студентів. Наведемо приклади деяких найпоширеніших інструментів.

Програми для розпізнавання мовлення, що дозволяють студентам практикувати свою вимову та отримувати негайний зворотний зв'язок. Тренажери вимови, що допомагають студентам покращити свою вимову та інтонацію, пропонуючи їм цільові вправи. Інструменти перекладу, що дозволяють студентам перекладати текст або мову в режимі реального часу, що може бути корисним для розмовної практики. Інструменти синтезу мовлення, що дозволяють студентам слухати текст, який вони читають, що може бути корисним для розвитку їхніх навичок аудіювання та розуміння на слух.

Інтерактивні навчальні платформи, що забезпечують студентам персоналізований досвід навчання, пропонуючи їм відповідні матеріали та завдання. У ЗВО розвиток мовленнєвих навичок є вирішальним аспектом у підготовці студентів до майбутньої професійної діяльності. Для того, щоб усунути обмеження існуючих інструментів ШІ у мовній освіті, варто використовувати комплексні рекомендації для покращення мовленнєвих навичок студентів [6, с. 353-354].

Оживити освітній процес допомагають практичні заняття, рольові ігри, ділові ситуації, використання традиційних та інноваційних технологій навчання іноземним мовам. Позакласне читання - найважливіший елемент вивчення іноземної мови. Метою даних занять є придбання навичок самостійної роботи з текстом іноземною мовою, поліпшення розуміння прочитаного для отримання необхідної інформації, розширення словникового запасу і закріплення вивченої граматичної структури.

Основною метою комунікативної методики є навчання іноземним мовам як засобу спілкування, тому на заняттях виникає необхідність у навчанні генеруванню іншомовних висловлювань в інтерактивній та монолітній формі. Як мова діалогу, так і мова монологу виконують функцію спілкування, обміну думками та почуттями між людьми. Однак інтерактивне мовлення призначене

для прямого обміну інформацією між двома або більше учасниками комунікації. Воно призначене для вирішення таких завдань, як постановка питань, відповіді на них, надання інформації та розвиток вміння висловлювати особисте ставлення до згенерованого повідомленням. Діалог є досить ефективним засобом розвитку навичок іншомовного спілкування, завдяки своєму широкому потенціалу, в поєднанні з мінімальними тимчасовими витратами і ефективними результатами. На практичних заняттях для підтримки формування і розвитку навичок усного мовлення використовуються наступні види діяльності: рольові ігри, дискусії, пояснення явищ, схем, об'єктів, переклад, різні вправи [7].

Навчання іноземних мов у ЗВО тісно пов’язане з підготовкою здобувачів вищої освіти до їхньої майбутньої професійної діяльності й орієнтоване на формування готовності до комунікації, особливо в професійному середовищі. Це стимулює пошук таких форм освітньої діяльності, які базуються на реальних моделях комунікативної поведінки носіїв мови.

Аналіз сучасних європейських тенденцій у сфері іншомовної освіти свідчить, що нині у світі відбуваються три взаємопов’язані процеси, які вимагають високого рівня знань іноземної мови: глобалізація, інформатизація та культурний взаємовплив. З огляду на зростання інформаційних потоків, посилення міжнародної співпраці та глобалізацію економіки, а також розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, є очевидною необхідність ефективної міжкультурної комунікації. Методика викладання іноземної мови є наукою, що постійно шукає найефективніші способи навчання. Володіння іноземною мовою, особливо англійською, зараз є конкурентною перевагою, що впливає на основні сфери людської діяльності, такі як науково-технічні інновації, працевлаштування, економічні умови та суспільні відносини. В освітній політиці ЄС наголошується на необхідності вивчення щонайменше двох іноземних мов, однією з яких, зазвичай, є англійська, що виконує роль мови міжнародного спілкування не тільки в Європі, а й у всьому світі. Англомовна комунікативна компетентність розглядається як інструмент повсякденного користування для освіченої людини та необхідний засіб для формування відчуття «європейської ідентичності» серед громадян.

Якісна мовна підготовка здобувачів вищої освіти неможлива без застосування інноваційних освітніх технологій. Найбільш ефективними методами є професійно орієнтоване вивчення іноземної мови, проєктна діяльність у навчанні, використання інформаційних і телекомунікаційних технологій, робота з навчальними комп’ютерними програмами для іноземних мов (мультимедійні системи), дистанційні технології, 5 АКАДЕМІЧНІ ВІЗІЇ Випуск 37/2024 застосування інтернет-ресурсів, а також навчання в комп’ютерному середовищі (форуми, блоги, електронна пошта тощо).

Важливим аспектом у вивченні іноземної мови є використання сучасних навчально-методичних комплексів від іноземних видавництв, таких як Oxford University Press, Longman, Macmillan, Cambridge, Express Publishing. Ці комплекси орієнтовані на комунікативний підхід до вивчення мови, забезпечуючи збалансоване опанування чотирьох видів мовленнєвої діяльності: читання, аудіювання, письма й говоріння. Усі матеріали поділені на рівні — від початкового (A1) до високого рівня володіння мовою (C2). Зазвичай до

комплексу входять підручник (Student's Book), робочий зошит (Workbook), граматичний посібник (Grammar Book), аудіоматеріали (Class CD), книга для вчителя з методичними рекомендаціями (Teacher's Book), електронна книга (ieBook), збірник тестів (Test Booklet), а також програмне забезпечення для інтерактивної дошки (IWB). Ці сучасні навчальні матеріали дозволяють здобувачам освіти поступово опановувати основні стратегії роботи з кожним видом мовленнєвої діяльності та адаптуватися до формату міжнародних мовних іспитів. Встановлені рівні володіння мовою дають змогу об'єктивно оцінювати прогрес здобувачів освіти, здійснювати моніторинг їхніх успіхів та встановлювати реалістичні цілі на кожному етапі навчання [8].

Висновки. Війна в Україні значною мірою вплинула на якість викладання та процес вивчення французької мови у ЗВО: демографічна нестабільність, цифрова нерівність, кадровий дефіцит та зменшення можливостей для міжкультурної практики — всі ці фактори створюють виклики, які потребують цілеспрямованих відповідей. Водночас криза стимулювала інновації й міжнародну солідарність, що відкриває можливості для відбудови та модернізації мовної освіти. Запропоновані рекомендації спрямовані на підвищення стійкості освітніх програм та збереження якості викладання французької мови в умовах тривалої невизначеності.

Література:

1. Покотило Л.Б. ЕКСТРА-ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ ФАКТОРИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПІД ЧАС ВІЙНИ / *ОСВІТНІЙ ДИСКУРС: ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ* 48(1-3), 2024
https://www.journal-discourse.com/uk/kataloh-statei/2024/2024r-481-3/ekstra-psykholinhvistychni-faktory-vykladannia-inozemnoi-movy-pid-chas-viiny
2. Осова О.О. ТРАВМОЧУТЛИВИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ДОСВІД ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ / *Науковий вісник Сіверщини. Серія: Освіта. Соціальні та поведінкові науки* № 1 (14), 2025
https://sjeducation.pau.edu.ua/wp-content/uploads/2025/04/Osova-O.pdf?utm_source
3. Заволока С.І. ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД: ВИКЛИКИ, ПРАВИЛА, ПЕРСПЕКТИВИ (НА ПРИКЛАДІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ) / *Освітній процес в умовах війни та у повоєнний період: виклики, правила, перспективи : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації*, 4 березня – 14 квітня 2024 року. – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. С.131-133
https://cuesc.org.ua/images/informlist/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82%20advanced_training_UDU.pdf?utm_source
4. Голубєва І. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ТРАДИЦІЙНИХ ТА НОВІТНІХ МЕТОДИК ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ / *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 64, том 1, 2023 С.322-328
https://aphn-journal.in.ua/archive/64_2023/part_1/48.pdf
5. Кривонос І., Лемещенко-Лагода В. АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ / *НАУКОВИЙ ВІСНИК МЕЛІТОПОЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ* № 2 (31)' 2023 С. 55-60
https://magazine.mdpu.org.ua/index.php/nv/article/view/3210/3638
6. Литвиненко В.Ю. ВПЛИВ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ, ІНФОРМАЦІЙНО - КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ЯКІСТЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ З ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ / *Вісник науки та освіти* № 4 (34), 2025 С. 548-557
http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/23313/23283

7. Сергієнко О.О. Сучасні методи викладання англійської мови у вищих військових навчальних закладах / *АКАДЕМІЧНІ ВІЗІЇ* Випуск 38/2024
https://academy-vision.org/index.php/av/issue/view/35
8. Ігнатенко, І. П., Давидюк, А. Р., & Трубенко, І. А. (2024). Інновації в методиках навчання іноземних мов: досвід України. *Академічні візії*, (37).
https://academy-vision.org/index.php/av/issue/view/34

References:

1.Pokotylo L.B. EKSTRA-PSYKHOLINHVISTYCHNI FAKTORY VYKLADANNIA INOZEMNOI MOVY PID CHAS VIINY [EXTRA-PSYCHOLINGUISTIC FACTORS OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING DURING WAR] / *OSVITNII DYSKURS: ZBIRNYK NAUKOVYKH PRATS* 48(1-3), 2024 [in Ukrainian].
2. Osova O.O. TRAVMOCHUTLYVYI PIDKHID DO VYKLADANNIA INOZEMNOI MOVY V UMOVAKH VIINY: DOSVID ZAKLADIV VYShCHOI OSVITY UKRAINY [A TRAUMA-SENSITIVE APPROACH TO FOREIGN LANGUAGE TEACHING IN WAR CONDITIONS: THE EXPERIENCE OF UKRAINIAN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS]/ *Naukovyi visnyk Sivershchyny. Seriia: Osvita. Sotsialni ta povedinkovi nauky* № 1 (14), 2025 [in Ukrainian].
3. Zavoloka S.I. VYVCHENNIA INOZEMNYKH MOV V UMOVAKH VIINY TA U POVOIENNYI PERIOD: VYKLYKY, PRAVYLA, PERSPEKTYVY (NA PRYKLADI FRANTSUZKOI MOVY) [LEARNING FOREIGN LANGUAGES IN WAR AND POST-WAR CONDITIONS: CHALLENGES, RULES, PROSPECTS (USING THE EXAMPLE OF FRENCH)] / *Osvitnii protses v umovakh viiny ta u povoiennyi period: vyklyky, pravyla, perspektyvy : materialy vseukrainskoho naukovo-pedahohichnoho pidvyshchennia kvalifikatsii*, 4 bereznia – 14 kvitnia 2024 roku. – Lviv – Torun : Liha-Pres, 2024. S.131-133 [in Ukrainian].
4. Holubieva I. PORIVNIALNYI ANALIZ VYKORYSTANNIA TRADYTSIINYKH TA NOVITNIKH METODYK VYVCHENNIA INOZEMNYKH MOV [COMPARATIVE ANALYSIS OF THE USE OF TRADITIONAL AND MODERN METHODS OF LEARNING FOREIGN LANGUAGES] / *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*. Vyp. 64, tom 1, 2023 S.322-328 [in Ukrainian].
5. Kryvonos I., Lemeshchenko-Lahoda V. AKTUALNI ASPEKTY VYKLADANNIA INOZEMNOI MOVY V UMOVAKH VIINY V UKRAINI [CURRENT ASPECTS OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING IN THE CONDITIONS OF WAR IN UKRAINE]/ *NAUKOVYI VISNYK MELITOPOLSKOHO DERZHAVNOHO PEDAHOHICHNOHO UNIVERSYTETU* № 2 (31)’ 2023 S. 55-60 [in Ukrainian].
6. Lytvynenko V.YU. VPLYV DUALNOI FORMY NAVCHANNIA, INFORMATSIINO - KOMUNIKATSIINYKH TEKHNOLOHII TA SHTUCHNOHO INTELEKTU NA YAKIST PIDHOTOVKY MAIBUTNIKH FILOLOHIV Z FRANTSUZKOI MOVY U ZAKLADAKH VYShCHOI OSVITY UKRAINY [THE INFLUENCE OF THE DUAL FORM OF TRAINING, INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON THE QUALITY OF TRAINING OF FUTURE PHILOLOGISTS IN FRENCH LANGUAGE IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF UKRAINE] / *Visnyk nauky ta osvity* № 4 (34), 2025 S. 548-557 [in Ukrainian].
7. Serhiienko O.O. Suchasni metody vykladannia anhliiskoi movy u vyshchykh viiskovykh navchalnykh zakladakh [Modern methods of teaching English in higher military educational institutions] / *AKADEMICHNI VIZII* Vypusk 38/2024 [in Ukrainian].
8. Ihnatenko, I. P., Davydiuk, A. R., & Trubenko, I. A. (2024). Innovatsii v metodykakh navchannia inozemnykh mov: dosvid Ukrainy [Innovations in foreign language teaching methods: the experience of Ukraine]. *Akademichni vizii*, (37). [in Ukrainian].